

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponentský posudek

Autor/ka práce: Zuzana Černá

Název práce: Domácí práce a volný čas, neslučitelné prvky soukromé sféry?

Vedoucí práce: PhDr. Jan Balon, Ph.D.

Oponent/tka: Mgr. Romana Volejníčková

Navržené hodnocení: 2 (v závislosti na obhajobě a zodpovězení otázek)

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cílem předložené bakalářské práce je zjistit, jak jedinci pojmají volný čas a domácí práce. Autorka si klad za cíl ukázat, jak komunikační partneři/partnerky definují tyto sféry, a jak je reálně ve svých životech prožívají (prolínají se, jsou v kontrastu apod.). Jde jednoznačně o zajímavé téma, především proto, že se často setkáváme s výzkumem o pracovním a soukromém životě, ale autorka se zaměřuje pouze na sféru soukromou, a jak zde dochází k její strukturaci. Výzkumné otázky, které jsou v práci představeny jsou tyto:

- „1. Jaké jsou postoje k domácím pracím a péči o děti a jaké je jejich vnímání? Existují zde nějaké odlišnosti? Co pro nás představují domácí práce, jsou pouhou povinností?*
- 2. Co představuje volný čas, ovlivňují ho domácí práce? Existuje konflikt mezi těmito dvěma sférami?*
- 3. Jaká je úloha rozdělení domácích prací a péče o děti v rámci dosažení volného času?“ (str. 3)*

Nicméně tyto otázky jsou značně nejasné – z výzkumných otázek není zřejmé, jakých osob se tyto otázky týkají – jde pouze o muže? Nebo o ženy? O srovnání mužů a žen? Tyto podstatné informace se dozvídáme až v dalších částí práce, přitom by bylo důležité explicitně zmínit ty skupiny lidí, na kterých chce autorka tyto výzkumné otázky „testovat“. Nehledě na to, že stanovení skupin by mělo dopad i na následný design výzkumu i na závěry analýzy (např. srovnání různých vzdělanostních skupin – zde lze předpokládat, že lidé s vyšším vzděláním tráví v práci více času, což ovlivní samotné možnosti, jak mohou trávit volný čas a jak strukturují domácí práce). Nicméně v závěru i v analytické části autorka na výzkumné otázky podává i odpovědi.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Co se týká literatury oceňuji, že autorka využila i cizojazyčné texty (minimálně polovina textů je v anglickém jazyce). Práci s literaturou také hodnotím na výbornou – jen jednu drobnou připomínku, přímé citace z anglických textů by bylo vhodné přeložit do českého jazyka a originál umístit do poznámky pod čarou.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Na začátku metodologické kapitoly autorka uvádí, že využila kvalitativní metodologii (rozhovory) ale také výsledky z výzkumných šetření - „*Ve své práci kombinuji kvalitativní výsledky spolu s daty získaných z kvantitativních výzkumů, které se týkají především rozdělení domácích prací a péče o děti.*” (str. 4) - tato citace evokuje, že pro samotný výzkum byla tato zjištění stěžejní, dále však autorka nerozvádí, jak s daty z výzkumných šetření pracovala (šlo o sekundární analýzu? Byla tato data pouze “doplňující”? Cílem analýzy těchto dat bylo nalezení obecných trendů, které poté chtěla autorka analyzovat v rozhovorech? Apod.)

V textu postrádám více informací o komunikačních partnerech/kách např. formou medailonku nebo tabulky, kde by byly informace i o vzdělání, o místu bydliště, zda mají děti a kolik apod. Některé náznaky o charakteristice vzorku v metodologické kapitole byly (např. že autorka rozhovory provedla v konkrétním geografickém území – ale kde? Je rozdíl ptát se na trávení volného času ve velkém městě a někde na vesnici). Možná by bylo zajímavé doplnit také údaje o počtu hodin, které komunikační partneři/ky tráví domácími pracemi (samozřejmě by šlo o odhad komunikačních partnerů/rek) a počtem hodin volného času (dopsat také jejich zájmy a koníčky jimiž vyplňují volný čas) – v následné analýze autorka sama předpokládá, že některé charakteristiky mají dopad na trávení volného času a na realizaci domácích prací (bohužel ani v analytické části autorka s charakteristikami vzorku neparcuje), zde se také nedočteme nic konkrétního o komunikačních partnerech/kách. Poslední věc, která ve specifikaci výzkumného vzorku chybí je fakt, zda se autorka dotazovala jednoho v páru či obou – pokud se autorka ptala na trávení volného času a na domácí práce - navíc sama předpokládala určité sdílení domácích povinností či péče o děti, jak je patrné z teoretické části, a také nehledě na to, že jedinou charakteristikou vzorku byla nutnost žít ve společné domácnosti s partnerem/kou – považují za důležité objasnit, zda se autorka dotazovala jen jednoho či obou partnerů a proč zvolila první či druhou variantu (lze předpokládat, že existence druhého partnera byla pro autorčin výzkum klíčovou podmínkou). Protože zde není ani uveden věk komunikačních partnerů, přichází práce o další zajímavé úrovně analýzy – pokud by autorka dotazovala i jedince, kteří už mají soběstačné děti kteří bydlí sami (což není z textu patrné), mohou zvážit jak odchod dětí ovlivnil trávení volného času a dělbu domácích povinností (sama autorka v závěru ukázala, že děti jsou významným faktorem strukturující rodinný život); nebo zda mají rodiny pomocníci (na úklid, chůvu apod. – i to by ovlivnilo chod domácích prací a trávení volného času)

Další výtka směřuje k využití výzkumných šetření – autorka využívá velmi stará data (např. výzkum Česká rodina v transformaci z roku 1998, výzkum Čermákové z roku 1997 či Maříkové z roku 1999 – některé výzkumy jsou tedy provedené téměř před 20 lety. Bylo by vhodné osvětlit, proč autorka použila tato data (nejsou žádné nové výzkumy na toto téma? Data nejsou veřejně dostupná? Apod.), pokud autorka tato data využila pro argumentaci o tom, jak tráví volný čas a realizuje domácí práce dnešní generace, je nutné reflektovat limity, které s sebou nese využití starších dat (proměna společnosti apod.) a objasnit, proč je vhodné tato data využít.

Poslední výtka k metodologii výzkumu je využití zahraničních výzkumů - autorka často využila zahraniční výzkumy - např. *The Division of Labour Among European Couples: The Effects of Life Course and Welfare Policy on Value-Practice Configurations* (str. 13), který ukázal, že péči o děti přejímají ženy – nelze nekriticky přijímat závěry zahraničních výzkumů a aplikovat je na český

kontext. Opět by bylo vhodné objasnit, proč autorka využívá zahraniční výzkumy nebo jejich využití řádně argumentačně podpořit a reflektovat limity, jaké s sebou může nést „přenášení“ výsledků výzkumu mezi kulturně a hodnotově rozdílnými společnostmi, např. stanovit tyto výsledky jako komparativní ne jako základ pro další argumentační linii textu, která se bude vztahovat k české společnosti (navíc téma větší časové investice žen do dětí je diskutována i v českých výzkumech – viz např. práce Hany Haškové)

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

V teoretické části jsou přístupy a teorie, které autorka využívá v analytické části – práce tak působí komplexně a promyšleně. Oceňuji, že autorka využila také feministické výzkumy a zahrнула do teoretické části genderovou dimenzi, nicméně by bylo vhodné tuto dimenzi rozvést více, navíc téma domácích prací k takové analýze samo vybízí – např. „*Ženy většinou mívaly kladnější postoj k domácím pracím, i když je většinou neuvádějí přímo jako svůj koníček, ale vyjadřují se tak, že jim ta práce nevadí, že s tím nemají problém, ale i zde jsou samozřejmě výjimky.*“ (Str. 20) – zde by určitě bylo vhodné upozornit na genderovou socializaci, odlišnou výchovu dívek i chlapců, na genderové stereotypy apod. potom by nešlo o to, že s tím ženy ne/mají problém, ale že jejich role coby žen ve společnosti je naplněna především péčí o domácnost a o děti (o tom všem autorka hovořila v teoretické části). Takových příkladů by se našlo více.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano, v textu je zřejmé, jaká tvrzení vycházejí z autorčina vlastního výzkumu a vlastní analýzy a která tvrzení autorka přejímá od jiných autorů/rek.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Předložená bakalářská práce je napsána velmi svižně a čtivě. Analytické závěry i teoretická kapitola byly jasné a srozumitelné. Logika i výstavba textu je také na velmi dobré úrovni. V textu bylo nalezeno pár překlepů. Odkazový aparát je také v pořádku – v poznámkách pod čarou byly informace, které by text zbytečně zatěžovaly. Jedinou výtku mám k používání generického maskulina – autorka v celém textu používá pouze mužský rod, ačkoliv mluví i o ženách (např. věta „*Většina současných žen je zaměstnaná a v rodině působí jako živitel či spoluživitel rodiny...*“ (str. 1) – autorka mluví o ženách a přesto je nazývá živiteli - zdůrazňuji to proto, že autorka vychází i z feministických textů či výzkumů, v analýze autorka částečně využívá gender jako analytickou kategorii, a v takových textech je senzitivní jazyk rozhodně žádoucí.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- 1) Autorce navrhuji diskutovat metodologii výzkumu – především objasnit využití výzkumných šetření a jaká byla jejich role/postavení v celém výzkumu – zda byly pouze doplňkem, zda šlo o sekundární analýzu či zda šlo o metodologii využívající několik metod sběru a analýzy dat (tzv. mix method research). S tím souvisí i otázka, proč autorka často využívala starší výzkumy (např. výzkum Česká rodina v transformaci z roku 1998, výzkum Čermákové z roku 1997 či Maříkové z roku 1999) – mohla by to autorka objasnit?

- 2) Dále doporučuji objasnit charakteristiky komunikačních partnerů/rek – z hlediska vzdělání, regionu, počtu dětí, věku dětí, typu práce, kolik hodin stráví v práci (plný/poloviční úvazek) apod. – to vše autorka zmiňuje jako faktory ovlivňující trávení volného času a realizaci domácích prací, ale dále s tím nepracuje. Mimo jiné také doporučuji při obhajobě vysvětlit, zda a popřípadě jak se tyto charakteristiky projeví v samotném trávení volného času a v přístupu k domácím pracím (popř. zda některé charakteristiky komunikačních partnerů/rek zapříčinily, že volný čas a domácí práce byly vnímány jako neslučitelné sféry, jak evokuje samotný název práce)
- 3) Pro diskuzi by bylo zajímavé, kdyby si autorka vybrala některou část analýzy, kde sama shledává, že by bylo vhodné více využít genderovou analýzu a rozšířit výsledek analýzy o další úroveň (lze více rozpracovat část uvedenou ve čtvrtém bodu).

Celkové hodnocení práce: Práci hodnotím stupněm **2 (velmi dobré)** v zavislosti na obhajobě a zodpovězení předložených otázek.

Datum: 1.6.2016

Podpis: